

Representantforslag 26 S

(2011–2012)

fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal, Arne Sortevik, Ketil Solvik-Olsen og Oskar J. Grimstad

Dokument 8:26 S (2011–2012)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal, Arne Sortevik, Ketil Solvik-Olsen og Oskar J. Grimstad om utsettelse av forskrift om særskilte krav til akvakulturrelatert virksomhet i Hardangerfjorden

Til Stortinget

Bakgrunn

I forbindelse med Fiskeri- og kystdepartementets ønske om å fastsette særskilte krav til akvakulturrelatert virksomhet i Hardangerfjorden, sendte departementet forslag til ny forskrift om Hardangerfjorden ut på høring 18. august 2009¹. Innen høringsfristens utløp 18. november 2009 kom det inn 53 høringsuttalelser. På bakgrunn av at flere av høringsuttalelsene omhandlet fastsetting av taket på biomasse, foreslår departementet at taket på biomasse skal fastsettes på en annen måte enn i det opprinnelige forslaget.

Departementet sendte ut nytt høringsnotat 16. februar 2011². Opprinnelig høringsfrist var fastsatt til 31. mars 2011. På bakgrunn av en rekke søknader om utsatt frist vedtok departementet å utsette høringsfristen til 14. april 2011. I forbindelse med høringsrunden kom det inn 54 høringsuttalelser.

¹ Høringsbrev – Forslag til forskrift om særskilte krav til akvakulturrelatert verksemd i Hardangerfjorden, Det kongelige Fiskeri- og kystdepartement, datert 18.08.2009

² Høringsbrev – Forslag til særskilte tiltak for akvakulturrelatert verksemd i Hardangerfjorden, Det kongelige Fiskeri- og kystdepartement, datert 16.02.2011, ref nr 200601881-/CGR

Departementet foreslår at forskriften skal tre i kraft 1. januar 2013 slik at næringen får tid til å tilpasse virksomheten sin.

Forslagets innhold

Konsesjon til havbruk med laks, ørret og regnbueørret er avgrenset på to nivå:

- Selskapsnivå, dvs. hvor mye biomasse selskapet har lov til å ha i sjøen til enhver tid
- Lokalitetsnivå, dvs. hvor mye biomasse selskapet kan ha på den enkelte lokalitet til enhver tid

I forslag til forskrift foreslås det å ikke tillate nyetablering eller utvidelse av lokaliteter i Hardangerfjorden. Formålet med forslaget er å stanse videre oppbygging av produksjonskapasitet innenfor virkeområdet til forskriften.

I forslaget til forskrift foreslår departementet at summen av konsesjoner på selskapsnivå fra 1. oktober 2013 ikke skal overstige 50 000 tonn MTB (maksimal tillatte biomasse). Dette vil innebære en reduksjon på ca. 20 000 tonn MTB i forhold til tildelt produksjonskapasitet i fjordsystemet.

Departementet foreslår at fordelingen av tillatt biomasse skjer etter følgende prinsipp: Hver virksomhet får skjermet 3 konsesjoner som kan utnyttes 100 pst. Konsesjoner ut over dette kan utnyttes 25 pst. Ifølge departementet vil denne skjermingen av konsesjoner bidra til å ivareta mindre aktører med liten fleksibilitet i driften, samtidig som alle likebehandles.

Reduksjon i MTB kan ifølge departementet medføre at noen virksomheter blir nødt til å flytte eller redusere hele eller deler av virksomheten sin. Ifølge departementet vil ikke staten ha erstatningsansvar i en

slik situasjon da rådighetsinnskrenkninger ikke er erstatningsbetingede. Departementet finner det ikke riktig at det offentlige skal dekke kostnader med tiltak direkte knyttet til oppdrettsnæringen for å sikre naturmangfoldet, jf. lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 11. I utgangspunktet må den næringsdrivende selv ta risikoen for endrede rammevilkår som følge av vedtak om reduksjon i MTB på selskapsnivå.

Ifølge departementet vil stans i videre oppbygging av produksjonskapasitet innenfor virkeområdet til forskriften sammen med reduksjon av taket på biomasse i Hardangerfjorden, de nye reglene for kontroll av lus i akvakulturanlegg, samordnede avlusningskampanjer og de nye reglene knyttet til rømmingssikring, i sum hjelpe til at presset på ville bestander av laksefisk kan minke.

Tiltakene i forskriften vil ifølge departementet på kort sikt medføre økte utgifter og byrder for oppdretterne. Departementet mener at oppdrettsnæringen totalt sett over tid likevel vil tjene på de foreslåtte tiltakene. Tiltakene vil føre til bedre sykdomsstatus og bedre felles håndtering av driften innen de smittehygieniske fellesområdene.

Høringsinstansenes syn

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) har i høringsbrev, datert 14. april 2011, gitt følgende oppsummerende merknad:

«Havbruksnæringen er en stor og viktig næring i Norge. Aktørene på Vestlandet er opptatt av å videreutvikle næringen i tråd med målsettingen i regjeringens bærekraftstrategi og strukturere denne på en måte som medfører at en oppnår dette målet. En viktig forutsetning for dette er at det ikke legges opp til fragmenterte men helhetlige endringsprosesser slik at regional og lokal verdiskaping kan opprettholdes. Det er i så måte avgjørende med stabile og forutsigbare rammebetingelser.

- Med bakgrunn i alle de ulike pågående forskriftsprosesser, og tilhørende stor usikkerhet omkring areal, lokalitetsstruktur, soneetablering og resultat av igangværende tiltak, er det ikke tilrådelig å forhaste seg i denne prosessen.
- FHL vil tilrå at de mange igangværende prosesser sees i en sammenheng, og at det brukes tid frem mot 2013 på å finne frem til en helhetlig plan for havbruksnæringen i Rogaland og Hordaland.
- Det er en reell fryssituasjon under det regimet som soneforskriften og Hardangerfjordinstruksen representerer. Næringsaktørene tar også ansvar for å innfri kravet om en midlertidig frys av produksjonen i Hardangerfjorden.
- Det må igangsettes et arbeid med konsekvensutredning for å kartlegge virkningen av den foreslåtte Hardangerfjordforskriften.
- Langenuen må ut av nedslagsfeltet for Hardangerfjordforskrift

- Det må etableres klare målepunkt for hva som er akseptabel fiskemengde i Hardangerfjorden, og restriksjoner må oppheves når målet er nådd.»

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) har i brev, datert 12. oktober 2011, fremlagt nye momenter i forbindelse med arbeidet med Hardangerfjordforskriften:

«Forskningsresultater og andre uttalte oppfatninger om grunnlaget for forskriften spriker i ulike retninger. Næringen forstår at det er krevende å vedta en forskrift på så vilkårlig og tilfeldig grunnlag som det foreliggende. Nye rapporter påpeker at lus og rømming ikke har så stor negativ effekt som tidligere antatt og er bestandsregulerende for villaks.

Samtidig arbeider næringen svært målrettet for å redusere spredning av lakselus fra anleggene og redusere rømming.

På vegne av en samlet næring på Vestlandet vil vi oppfordre myndighetene til å avvente en beslutning inntil nye og for saken avgjørende momenter er vurdert. Det vil i det følgende bli kort redegjort for tilleggsopplysninger siden høringsfristens utløp:

1. Havbruksbedriftene i forskriftsområdet og FHL har inngått kontrakt med konsultentselskapet Asplan Viak om utarbeidelse av konsekvensanalyse for virkningene av forskriftsforslaget slik det foreligger. Ferdigstillestidspunkt for denne analysen er 31.01.2012. Vi ber derfor om at forskriften ikke fastsettes før analysen er ferdigstilt.
2. Tilbakevandring og elfevangst av villaks i elvene har vært rekordstor sommeren 2011, dette til tross for at det ble hevdet at årsklassene som nå kommer tilbake ble sterkt redusert eller skadet av lakselus under utvandringen for 2 og 3 år siden. Dette viser at påstandene var overdrevet.
3. Soneforskriften med brakkleggingen som ble gjennomført våren 2011, svarer til forventningene mht lusesituasjonen i Hardangerfjordområdet. Det har i all hovedsak vært lite lus i anleggene i sommer og mindre enn tidligere år. I de sonene der en har hatt total brakklegging er lusetallene svært lave og næringen har forventning om at lusenivået i hele området vil være betydelig lavere når alle soner har vært gjennom første totale brakklegging.
4. Fagmiljøer ved Havforskningsinstituttet har på basis av forskningsresultater fra andre områder uttrykt tvil om det er 1:1 sammenheng mellom lus på oppdrettsfisk og lus på villfisk. Dette har vi også sett lokalt tidligere. Havforskningsinstituttet har heller aldri anbefalt en reduksjon av biomasse som et tiltak for å redusere smittepress av lakselus. (kilde: HI ved Geir Lasse Taranger).
5. NOFIMA har gitt ut rapport som reiser tvil om effekter av lus og rømming på vill laksefisk og stiller spørsmål ved grunnlag, metodikk og tolkning av tidligere forskningsrapporter som hevder at det er betydelige negative effekter av lus og rømming på villfisk.
6. Det er i høst framkommet resultater fra forskningsprosjekt på Havforskningsinstituttet som viser tydelig sammenheng mellom mattilgang i villaksens havfase, dvs bestand av sild i havet og bestand villaks.
7. Direktoratet for Naturforvaltning (DN) har vist til at kalking av vassdrag og lav vassføring på

vinteren fører til økt predasjon og tilgroing av elver. Det må også nevnes at DN også har gitt Statkraft dispensasjon fra konsesjonsvilkåra for utsett av smolt i regulerte vassdrag i Hardanger.

8. SINTEF la i sommer frem en Ringvirkningsanalyse for fiskeri og havbruksnæringen som viser at mens hhv 27 % og 40% av ringvirkningene av aktiviteten i havbruksbransjen slår ut regionalt i Nord-Norge og Midt-Norge, tilfaller hele 55 % av ringvirkningene fra bransjen lokalt næringsliv på Vestlandet. Dette understreker at næringens betydning på Vestlandet er større enn de gjennomsnittstall for hele landet som tidligere er lagt til grunn for beregninger. Dette forventer vi vil bli nærmere belyst i konsekvensanalysen i regi av Asplan Viak.
9. Havbruksbedriftene i Hardanger og Sunnhordland har i sommer inngått en historisk avtale med elveeierlag i regionen om fellestiltak i elver i forskriftsområdet, og har blant annet gått inn med millionbeløp til bygging av fiskefelle i Etneelva.
10. Havbruksnæringens Miljøfond ble opprettet i juni 2011 og oppfinansiert med inntil kr 30 millioner fra havbruksaktørene. Disse midlene skal brukes i samarbeid med villaksinteressentene og forvaltningen for å ta vare på villaksen. Den første tildeling fra fondet ble gjort i juni med kr 670.000 til Vestlandet og det er kommet inn nye søknader ved søknadsfrist 1. oktober.

Som nevnt er Hardangerfjordforskriften en forskrift som griper kraftig inn i næringen på Vestlandet. Det er for alle involverte parter avgjørende at et vedtak ikke treffes før de ovennevnte punkter er tatt hensyn til og analysert på faglig og faktabasert grunnlag. Arbeidsplasser i slakting og foredling av fisk i små kommuner er de første som rammes.

Det vil etter næringens oppfatning være uklokt og også uforsvarlig å sette betydelige samfunnsverdier på spill på et mangelfullt faglig grunnlag. Basert på tilleggsopplysninger kan vi ikke se at det foreligger et reelt behov for den aktuelle forskriften.

Det er videre en forventning i næringen om at departementet i det minste utsetter beslutning av vedtak inntil oppdatert informasjon er vurdert og vektlagt og til resultatene av konsekvensutredning foreligger.»

Sjøtroll Havbruk AS har i høringsnotat, datert 14. april 2011, gitt følgende oppsummerende merknad:

«Konsekvensene av Hardangerfjordforskriften er omfattende og uavklart. Forslaget til forskrift setter et betydelig antall distriktsarbeidsplasser i fare ved at lønnsom industri kan bli lagt ned. Sammen med havbruksnæringen i regionen krever Sjøtroll at det gjennomføres en konsekvensutredning ved bruk av uavhengig ekspertise. Med bakgrunn i dette er det naturlig at departementet innstiller forskriftsarbeidet inntil en slik utredning foreligger.»

Mattilsynet har i brev, datert 14. april 2011, kommet med følgende merknad:

«Mattilsynet mener at forskriften ikke bør trå i kraft før behovet er veid opp mot eksisterende og andre planlagte tiltak i Hardangerområdet. Vi er også

av den oppfatning at det vitenskapelige grunnlaget for å fastsette et biomassetak er for dårlig.»

Berørte kommuner, fylkeskommuner og samarbeidsråd for kommuner i virkeområdet til den varslede Hardangerfjordforskriften har i sine høringsuttalelser blant annet bemerket følgende:

- Konsekvensene for bedriftene, lokalsamfunna og verdiskapinga i Hordaland ved en reduksjon av biomasse er ikke godt nok belyst i forslag til forskrift. Forskriften må derfor konsekvensutredes før den kan vurderes.
- Forskriften bør skille mellom lukkede anlegg og åpne anlegg i sjø når det gjelder mengde biomasse og vurdere hvordan ulike sikringstiltak reduserer forurensning ved rømming og lignende.
- Allerede vedtatte forskrifter (PD forskriften som regulerer forhold rundt fiskesykdommen Pancreas Disease, Forskrift som regulerer grenser for antall lus og forhold rundt avlusing og Forskrift som regulerer forhold rundt sonevis brakklegging av lokaliteter) som er iverksatt nylig, må få tid til å virke og evalueres før nye forskrifter blir vurdert.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) har i brev til Fiskeri- og kystdepartementet, datert 2. november 2011, vedrørende utkast til Hardangerfjordforskrift, bemerket følgende:

«Slik NHO ser det, innebærer forskriftsforslaget et svært inngripende vedtak mot akvakulturnæringen i dette området, med tilhørende negative ringvirkninger for samfunn og øvrig næringsliv. Flere hundre arbeidsplasser kan gå tapt. Dette skjerper kravet til begrunnelsen for vedtaket.

Konsekvensene for næringslivet som følge av forskriftsforslaget er ikke utredet i nevneverdig grad. Dette reiser tvil om vesentlige konsekvenser av forslaget er vurdert, og om vurderingen er basert på et riktig faktagrunnlag. De økonomiske konsekvensene for næringslivet i regionen må kartlegges og dokumenteres, og det må synliggjøres hvilke vurderinger som er gjort.

Vi kan ikke se at saksbehandlingsreglene i utredningsinstruksen er ivaretatt i denne saken. NHO er kjent med at en ny konsekvensutredning i regi av næringen er under arbeid og ventes ferdig til årsskiftet. Vi støtter derfor forslaget om å utsette beslutningen om forskriftens vedtagelse til det er lagt frem et fullstendig faktagrunnlag i form av en ny konsekvensutredning.»

Vurdering

Forslagsstillerne har merket seg at flere sentrale organisasjoner, berørte næringsaktører og berørte kommuner har forutsatt i sine høringsuttalelser at det må foretas en konsekvensutredning av Hardangerfjordforskriftens virkninger, herunder blant annet

miljømessige, fiskehelsemessige og økonomiske konsekvenser for bedriftene, lokalsamfunnene, kommunene, sysselsettingen og den øvrige verdiskapingen i det berørte området. Det er viktig at alle følger lojalt opp når det settes i gang med avlusing av anleggene i fjorden. Det er viktig med koordinerte og effektive aksjoner slik at ikke noen påfører andre byrder grunnet manglende vilje til samarbeid. Dette vil bare kunne medføre økt negativt fokus på næringen som vil kunne medføre enda strengere tiltak til regulering av virksomheten i denne fjorden som har et relativt stort omfang hva gjelder oppdrettsanlegg.

Forslagsstillerne mener det vil være uforsvarlig å gå videre med saken før en konsekvensutredning foreligger. For det første vil forskriften være med på å svekke konkurransevnen til landets havbruksnæring, og på lang sikt redusere næringens finansielle evne til å iverksette de nødvendige tiltak for å sikre en bærekraftig og langsiktig næring. For det annet vil en konsekvensutredning i større grad kunne sikre at de foreslåtte tiltakene vil gi ønsket effekt.

De siste fire årene har næringen og forvaltningen blant annet iverksatt følgende tiltak:

- Forskrift 20. november 2007 nr. 1315 om sone for å hindre smitte og bekjempe pankreassjukdom hos akvakulturdyr. Formålet med forskriften er å forebygge og begrense spredning av Pankreassjukdom-virus.
- Forskrift 18. august 2008 nr. 1095 om bekjempelse av lus i akvakulturanlegg (luseforskriften). Formålet med forskriften er å redusere forekomsten av lus, samt redusere og bekjempe resistensutvikling hos lus.
- Forskrift 14. juli 2010 nr. 1123 om sone for å forebygge og bekjempe lus i akvakulturanlegg i kommunene Os, Samnanger, Fusa, Tysnes, Austevoll, Kvinnherad, Jondal, Kvam, Fitjar, Stord, Bømlo, Sveio, Vindafjord og Etne kommuner, Hordaland og Rogaland. Soneforskriften er et eksempel på at oppdrettsnæringen sammen med myndighetene har klart å komme til en felles enighet om viktige tiltak for å forbedre lusesituasjonen og sykdomsbekjempelse. Innføringen av soneforskriften innebærer en redusert produksjon for mange aktører, men hvor næringen har utvist

stor vilje til samarbeid, nettopp fordi de har stor tro på effekten av tiltaket.

- Hardangerfjordinstruksen. 8. april 2008 fastsatte Fiskeri- og kystdepartementet forvaltningstiltak i Hardangerfjorden med formål om «å fryse» produksjonen i Hardangerfjorden på et «2008-nivå». Forslagsstillerne forstår det slik at næringen er innstilt på å finne løsninger som innebærer at produksjonen ikke overstiger dette nivået. Hardangerfjordforskriften innebærer en utvidelse av området (Langenuen), uten at taket på tillatt biomasse økes.
- Handlingsplan for bekjempelse og kontroll med lakselus. 7. februar 2011 lanserte næringen sin egen handlingsplan for å redusere mengden lus i oppdrettsanleggene og for å unngå resistensutvikling. Havbruksnæringen har igangsatt et treårig prosjekt med målsetting å redusere lusemengde og utvikle nye og forbedrede tiltak, både mekaniske, kjemiske og biologiske virkemidler. Bruk av leppefisk som spiser lus av laksen, har økt betydelig i Hardangerfjordområdet.

Forslagsstillerne støtter kravet om at Hardangerfjordforskriften bør konsekvensutredes før vedtaket kan vurderes.

Forslag:

Forslagsstillerne fremmer på denne bakgrunn følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen om ikke å iverksette den omtalte Hardangerforskriften før man har foretatt en konsekvensutredning som tar for seg både de miljømessige, veterinære og økonomiske konsekvenser dette vil kunne medføre både samfunnsmessig og bransjemessig. Stortinget ber videre om at dersom man etter at disse utredninger har funnet sted, likevel velger å sette i verk så omfattende tiltak som skissert i høringsnotat fra departementet vedrørende Hardangerforskriften, skal dette forelegges Stortinget før ikrafttredelse.

11. november 2011